

Budapest,
1943.
márc. 10.

V. évf.
10. sz.

Egyes
szám ára:
70 fill.

MILITÁRIUM

SZERKESZTI
D. MATOLAY
K. SZÁ

Petőfi és Szendrey Julia (Horváth László és Szörényi Éva) a

„SZEPTEMBER VÉGÉN” című filmben.

Willy Birgel

egyetlen
idei filmje
és legjobb
alakítása:

A DICSŐSÉG ÁRA (DIESEL)

*Egy forradalmi találmány
megszületésének izgalmas
— drámai története!*

FŐSZEREPLŐK:

**WILLY BIRGEL
HILDE WEISSNER
PAUL WEGENER**

**Filmipari és Film-
kereskedelmi Rt.**

Kossuth Lajos-utca 13. Tel.: 183-858

MAGYAR film

SZERKESZTI: *Stalovay K. Géza*

FILMKAMARAI ÉS MOZIEGYESÜLETI SZAKLAP
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VII., Erzsébet-körút 13. IV. emelet.
Tel.: 420-796, 426-576. Postatakarékp. csekksz.: 15410.
Előfizetési ár: egy évre 35 pengő, félévre 18 pengő.

V. ÉVFOLYAM 10. SZÁM — MEGJELENIK MINDEN SZERDÁN — BUDAPEST, 1943. MÁRCIUS HÓ 10

Miért nem emelkedik tovább a magyar filmek színvonala?

Írta: DR. ERDÉLYI ISTVÁN, az OMMÉ ügyvezető elnöke

A Magyar Filmben megjelent legutóbbi cikkeim általában a magyar filmgyártás gazdasági kérdéseivel foglalkoztak. Ezekben a cikkeken igyekeztem kimutatni, hogy a magyar filmgyártás egyrészt távolról sem olyan jövedelmező foglalkozás, mint azt sokan gondolják; másrészt, hogy ennek a filmgyártásnak további fejlődése kulturális és gazdasági szempontból magyar érdek.

Az alábbiakban szeretnék rámutatni arra, hogy filmgyártásunk művészi és technikai fejlesztése a legnagyobb mértékben függ a filmgyártás gazdasági helyzetének feljavításától és ezzel kapcsolatban felhívni a figyelmet arra, hogy milyen — aránylag egyszerű — intézkedések is alkalmasak lehetnének filmgyártásunk anyagi helyzetének megjavítására.

Miért volt nivótlan a harmincas évek magyar filmje?

A magyar hangosfilmgyártás a kezdeti időkben több éven keresztül a körüli kabaréelőadások nivóján készült. Csak a legszerényebb igényű közönség kielégítésére volt alkalmas és éppen ezért sem külföldi, sem pedig a jobb közönséget magáénak nevező nivósabb premierszínházainkban nem tudott magának polgárjogot biztosítani. Persze, sokan készek azt hinni, hogy a magyar filmgyártásnak ez a kezdeti igénytelensége és nivótlansága elsősorban a hozzá nem értő és sokszor iskolázatlan alkalmi gyártó vállalkozók tudatlansága, illetőleg üzleti mohósága következménye volt. Pedig tárgyilagosan nézve el kell ismerni, hogy az akkori viszonyok nem is bírtak volna el egy igényesebb magyar filmgyártást. Tulajdonképpen 1931-től számítjuk a magyar hangosfilm gyártását, vagyis attól az időtől, amikor a trianoni Magyarország összesen nem egészen 300 működő hangos moziával a világgazdasági válság mélypontján vergődött és a munkanélküliség szinte elképzelhetetlen méreteket öltött. A mozgósínházak

ebben az időben helyárleszállításokkal, két és három slágeres műsorok bemutatásával próbálta becsalogatni a pénztelen és az akkori mozi iránt közönyös közönséget és ezzel megmenekülni a katasztrófától. Nagyon természetes, hogy a kicsiny ország kicsiny moziparkjának leromlott fizetőképessége mellett csak a legszerényebb anyagi eszközökkel elkészített filmeket lehetett készíteni. Természetes, hogy ebben a filmgyártásban komoly témáról, gazdag díszletekről, nagy tömegekről, gondos és alapos műtermi munkáról (amelyik mindig sok időbe és

így sok pénzbe kerül) beszélni nem lehetett. A készült filmeknél az olcsó szövickek és kabaré-tréfák igyekeztek pótolni a hiányokat. Természetesen még súlyosbította az akkori magyar filmgyártás helyzetét az a körülmény, hogy a már régebben bevezetett nagy költségű, világprodukciónál külföldi filmek inváziószerű versenyével is meg kellett a magyar filmgyártásnak küzdeni. Ma csak csodálkozhatunk azon, hogy abban az időben egyáltalán képesek voltak filmgyártást fenntartani Magyarországon!

Hol tart a mai magyar film?

Azt hiszem, hogy a magyar filmeknek legelfogultabb kritikusai is elismerik, hogy filmgyártásunk minőségileg óriási mértékben javult az utóbbi években. Az évi 40–50 magyar film között csak elvétve akad a harmincas évek filmjeire emlékeztető nivótlan és igénytelen film: ezzel szemben filmjeink általában — ha nem is hibátlan, de — mindenestre a legigényesebb közönség részére is jó szórakozást nyújtó produkció, és hála Istennek évről-évre mind több és több olyan kimagasló értékű magyar film kerül ki studiónkból, amely nemzetközi viszonylatban is dicsőséget szerez a magyar névnek. Lehetetlen kétségbevonni, hogy gyártásunk minőségi fejlődése szinte párhuzamos volt az ország nagyobbodásával és a vele kapcsolatos mozgósínházi park növekedésével, valamint az általános gazdasági viszonyok javulásával. Azt sem tagadhatjuk, hogy bizonyos külföldi produkcióknak a versenyből való kimaradása ugyancsak megjavította a magyar filmek anyagi esélyeit és a magánvállalkozói kézben levő magyar filmgyártás dicséretreméltó gyorsasággal igazította a produkcióinak nivóját a megnövekedett lehetőségekhez. Kétségtelen, hogy a lehetőségek növekedése és a színvonal emelkedése okozati összefüggésben állt egymással! Tudjuk

jól, hogy a filmek minősége összefügg a készítési idővel, viszont a filmek költsége a gyártási idővel arányosan emelkedik. A harmincas évek magyar filmgyártása 8–10, legfeljebb 12 forgatási nap alatt hamarkodta össze produktumát. Ma már a magyar filmek műtermi forgatási idejét (a fent említett néhány kivételtől eltekintve) legalább 16, de nem ritkán 20 napnál is több műtermi forgatási napban állapítják meg a gyártók. Nem is beszélve arról, hogy a magyar filmgyártás mindinkább törekszik — igen helyesen — a sok és szép külső felvételek felé. Ezen a téren már eddig is igen szép fejlődést állapíthatunk meg, bár konstatálhatjuk, hogy ezen a téren éppúgy, mint a művészi színvonal terén okvetlenül további fejlődésre nagy szükség lenne.

Ki a hibás?

Akármit is beszéljünk arról, hogy mi az akadálya a még jobb magyar filmek létrehozatalának; kiben, hol és mikor van hiba, ki az, aki miatt nem elég jó a magyar film, melyikünk a nagyobb hibás: vitatkozhatunk arról, hogy a gyártókban, az írókban, a rendezőkben, vagy a színészekben; esetleg éppen a filmkritikusokban van a hiba: mindenképpen csak olyan részletmegállapításokhoz fo-

gunk jutni, ahol mindenki mosakodni fog és előbb-utóbb be fogja bizonyítani, hogy ő nem tehet semmiről. Az igazság pedig az, hogy a magyar filmgyártás további minőségi feljavításához (bár nagyon szükséges, hogy a fent felsorolt tényezők mindegyike az eddiginél nagyobb felkészültséggel, még több komolysággal dolgozzék) továbbra is változatlanul a legfontosabb, hogy a magyar filmgyártás gazdasági helyzete megjavuljon és a lehetőségei kiszélesedjenek. Az esetben, ha megtaláljuk a módját annak, hogy a magyar filmgyártás bevételi forrásait jobban feltárjuk, s a rendelkezésre álló piacot kiterjesszük, úgy egészen bizonyos, hogy a magyar filmgyártás további minőségi feljavulása a gazdasági javulást továbbra is törvényszerű pontossággal nyomon fogja követni!

Európaszerte 11 óra és 12 óra a mozik zárórája!

Ez alkalommal azonban a belföldi piacnagyoobbításnak egy rendkívül egyszerű és multhatatlanul szükségesnek látszó módjára szeretném az illetékesek figyelmét felhívni. Nevezetesen a mozgósínházak fél 10 órában megállapított zárórájáról van szó! Nemrég jöttem haza Olaszországból, ahol Velencében és Rómában töltöttem több napot. Ottani tartózkodásom ideje alatt Olaszország legkülönbözőbb városait hétről-hétre érték a különböző éjszakai bombatámadások. Úgy Rómában, mint Velencében a besötétedéstől kezdődően állandó és megszakítás nélküli teljes elsötétítés a rendszer. Mégis az összes mozgósínházak zárórája országosan és általánosan éjfél 12 óra. Az egyéb (fogyasztással egybekötött) szórakozóhelyek és vendéglátó ipari üzemek általános zárórája 11 óra, éppen úgy, mint Magyarországon. Mégis a mozgósínházakat, amelyek a gyönyörűen fejlődő olasz nemzeti filmgyártás piacát jelentik, nem korlátozzák, hanem a többi szórakozóhelyeknél egy órával későbbi zárórával engedik működni. Az olasz népművelésügyi minisztérium illetékes osztályfőnöke az e tárgyban hozzá intézett kérdésemre elmondta, hogy az olasz kormány ezeket az intézkedéseket a legalaposabban átgondolta: a háború alatt a belső frontnak fenntartása Olaszországban elsőrendű közérdek és akkor, amikor a nagyközönség a háborús korlátozások következtében amúgy is igen sok vonalon kénytelen korlátozni igényeit, akkor legalább ezt a kedvelt és semmiféle külön nyersanyagot nem igénylő szórakoztató ipart, a mozgósínházat kívánták a közönségnek meghagyni. A mozgósínházi előadások, melyek mindegyikén — éppen úgy, mint nálunk — a kötelező és háborús, valamint nemzeti propagandát jelentő híradókat és egyéb aktualitásokat vetítenek és a játékfilmek egy része is alkalmas arra, hogy a nagyközönség háborús készenlétét és kitartását fokozzák, éppen ezért nem esnek korlátozás alá. Ezekben az igen bölcs és messzalátó szempontokon kívül informátorom szerint az a meggondolás is vezette a kormányza-

Nagyon természetes, hogy egy pillanattal sem felejtkezem meg a korábbi cikkeimben már részletesen felsorolt fontos tényezőkről, nevezetesen nemcsak a bevételi lehetőségek fokozása, hanem ezzel párhuzamosan a magyar filmgyártás helyenként aránytalanul megnövekedett gyártási költségeinek a lenyese (illetőleg a további rohamos áremelkedés megakadályozása), hasonlóképpen rendkívül fontos tényezője a gyártás gazdasági megerősítésének. Ugyanígy fenntartom azt a véleményemet is, mely szerint a gyártó vállalatok terjeszkedésének és a szakmai töképeződés elősegítésének hasonlóképpen fontos szerepe van a magyar filmgyártás minőségi fejlődésében. A belföldi mozipark arányos kiépítésének, megnagyobbításának fontosságát sem felejttem el!

tot, hogy a közönség akkor, amikor mozielőadást néz; nem fogyaszt! Vagyis az általános közellátás szempontjából a mozgósínházi előadások korlátozása komoly hátrányt jelentene. Már akkor is arra gondoltam, hogy mennyire igaz van az olasz kormányzatnak, amikor hazajöttem és azt láttam, hogy itthon a negyed 10, fél 10 órakor befejeződött utolsó és rendszerint zsúfolt előadásokról kitóduló közönség hogyan rohanja meg a vendéglőket, kávéházakat, büféket és mennyire tapasztalható, hogy az esti mozielőadás elmaradása következtében felszabaduló idejével az a városi lakosság, amelyik képtelen éjfél előtt lefeküdni, mennyire rendszert csinál abból, hogy a legkülönbözőbb helyeken — privát lakásokban és máshol —, rendszerint a mai időkben súlyosan elítéltendő, gazdag evészetekkel és ivászatokkal egybekötött összejöveteleket rendez. Mennyivel másképp lenne mindez, ha színházaink és mozgósínházaink az olasz példát követhetnék. Arról itt nem is akarok beszélni, hogy az esti 7 órakor kezdődő utolsó előadások a 6 óráig gyárakban dolgozó ipari munkásoktól jóformán teljesen elveszi az egyetlen és ócska szórakozási lehetőségüket. Úgyisint arról sem, hogy a mozi és színházból kirekesztett közönség egy része az így unatkozásra kényszerített idejében óvhatatlanul bizonyos destruktív szuttogások tovább terjesztésének esik áldozatul.

De nemcsak Olaszországban hasonló a helyzet! Az ide érkező németországi lapokból is megállapíthatjuk, hogy a Német Birodalomban máig is a mozgósínházak utolsó előadásainak kezdete 9 óra és 9 óra 10 perckor van. Sőt, épp ma küldött be számomra a hirdető vállalatom egy lapkivágást a közeljövőben megjelenő »Dzsarabub« című filmről. A lapkivágás egy magyarnyelvű hirdetés, amelyen két meglepetés ért. Az egyik, hogy a szöveg szerint a filmet bemutató színház előadásai 3, 5, 7, és 9.10 órakor kezdődnek. A másik pedig, hogy a hirdetést az aradi ARO mozi tette közzé, a temesvári Délj Hírlapban. Nyilvánvaló tehát, hogy nemcsak a nagy és

hatalmas Német Birodalom és Olaszország, hanem a kisebb és a hadszínházhoz jóval közelebb álló országok sem foganatosítottak olyan messzemenő korlátozásokat a mozgósínházakkal szemben, mint ahogy azt mi tettük. Pedig ezek a kis országok egyáltalán nem rendelkeznek saját nemzeti filmgyártással, amelyekre vigyázniok kellene, a 10.000 mozgósínház felett rendelkező Német Birodalom és az 5000 mozgósínház felett rendelkező Itália filmgyártása pedig megrázkódtatás nélkül bírná ki az előadáskorlátozást nyomkövető, bizonyára jelentős bevételi kiesést.

Nálunk tavaly szeptemberben vezették be az előadáskorlátozást és tudjuk jól, hogy mennyire visszavetette a mozgósínházak bevételeit; a szeptember végén életbelépett 20%-os helyáremelés a bevételkiesés jórészt bepótolta. Úgyhogy az azóta eltelt idő alatt a hazai mozgósínházak jórésze az olyannyira szükséges helyáremelés ellenére is legfeljebb ha el tudja érni a korábbi bevételeit, azonban semmiképpen sem tudja elérni azt a nézőszámot, ami az előtte való szezonban már meg volt. Ez a helyzet azért fenyegeti súlyosan a magyar filmgyártást, mert éppen ez alatt az idő alatt a gyártás költsége mintegy 50%-kal emelkedett. Vagyis egy 50%-kal megráglult filmgyártás változatlan bevételű és létszámú moziparkból próbálja fenntartani magát. Azok, akik papírral és ceruzával számolnak, már megállapították, hogy ennek az állapotnak további fennmaradása szükségképpen a magyar filmgyártás esdődjéhez, vagy legalább is a már előírt színvonal süllyedéséhez fog vezetni.

Az egész szakma meggyőződése, hogy a mozgósínházak utolsó előadásának újbóli engedélyezése, vagy legalábbis a zárórának 11 órában való megállapítása (ami ezzel körülbelül egyenértékű) újabb lendületet adna az egész filmszakmának.

Ennek a kérdésnek a felvetése azért látszik napjainkban aktuálisnak, mert hiszen, úgy tudom, küszöbön áll ismét a nyári időszakítás bevezetése, amikor a mostani fél 10 óra tulajdonképpen csak fél 9 órát jelentene, míg a 11 órai záróra a besötétedés szempontjából a mai 10 órána felelne meg. Ha mindehhez hozzászámítjuk, hogy hétről-hétre hosszabbak a nappalok és rövidebbek az esték és nemsokára már a nyári időszakítás szerinti esti 9 órakor még világos lesz, úgy mindenki beláthatja, hogy ennek a kérdésnek újbóli elővétele és megoldása erősen aktuális. Jó lenne, ha érdeklépéseink és illetékesek idejében foglalkoznának ennek a páratlan horderejű kérdésnek megoldásával. Ha már nincsen mód máról-holnapra megnövelni a túlságosan kicsiny mozgósínházi parkunkat, ha már nincs mód arra, hogy a meglevő mozgósínházakat a közönség megnövekedett érdeklődése arányában megnagyobbítsuk, úgy legalább ilyen egyszerű intézkedéssel iparkodjunk segíteni a bajokon.

Huszonötéves az UFA

Március harmadikán a Gellért-száló márványtermében sajtósa keretében emlékeztek meg az UFA 25 éves fennállásának jubileumáról.

A mai idők szellemének megfelelő bensőséges ünnepségen megjelent Jekelfalussy

Ludwig Klitzsch,
az Ufa berlini vezérigazgatója

Zoltán v. b. t. t., az UFA budapesti képviselőjének elnöke, Fliegel Ernő ügyvezető igazgató, Schumann Antal, a Budapest Film ügyvezető igazgatója, Bingert János, a Hunnia filmgyár vezérigazgatója, Tórey Zoltán dr., a Magyar Filmroda vezető igazgatója, a német követségről Wolff tanácsos, a sajtó és Köhler dr., a kulturális osztály vezetője, Henry Erp, a német kolónia vezetője és a magyar filmélet, sajtó számos képviselője.

A megjelenteket Jekelfalussy Zoltán elnök üdvözölte, majd az UFA agilis sajtófőnöke, Máriássy dr. ismertette a világhírű filmvállalat negyedszázados fejlődésének útját.

»Egy 25 esztendő jubileum az évfordulók rangsorában körülbelül az első állomást jelzi. Gondoljuk meg azonban, hogy maga a film is a művészetek legifjabbika és így egy filmvállalat életében a 25 esztendő évforduló komoly, jelentős dátummá növekszik.

Az UFA-ban egy olyan intézmény üli meg negyedszázados fennállásának ünnepét, amelynek jelentősége már az elmúlt esztendők folyamán is túlnőtt saját hazája határain és különlegesen fontos sze-

repre tett szert a legújabb időkben.

Az UFA tulajdonképeni születésnapjának 1917 december 18-át tekinthetjük, ugyanis ekkor lepték meg a nyilvánosságot azzal a hírrrel, hogy 25 millió márkás alapítéssel megalakult az *Universum Film Aktiengesellschaft*. A cég ilyen teljes megjelölését a hétköznapi nyelvhasználatban hamarosan kiszorította annak rövidítése, az »UFA« megjelölés, amely az új vállalkozás működésének és szerepkörének növekedésével külföldön is a német filmgyártás és filmművészet általánosan ismert megjelölésévé vált.

Az UFA mindjárt megalakulása után három fontos filmkonzernt olvasztott magába, mégpedig a kopenhágai *Nordisk-Film* németországi gyártó-, kölcsönző- és színházüzemeit, a *Messner*, valamint az *Union* konzern érdekeltégeit.

1918. első hónapjaiban indult meg az új nagy filmvállalat gyártási munkája, elő-

megveti a mai *babelsbergi UFA-város* első alapjait. 1924-ben működési körébe kapcsolta Kurt Waschnek által alapított *Aktiengesellschaft für Filmfabrikation, röviden Afifa* nevű vállalkozást, melynek fejlődése azóta is szoros összefüggésben áll az UFA-val, és amely ma, mint tudjuk, Európa leghatalmasabb filmkopirozó üzemé. További fontos dátum 1925. októbere, amikor az UFA útnak indítja első önálló híradóját.

Az UFA első filmje a »*Madame Dubarry*« volt. Ezzel a filmmel nyitották meg 1919-ben az UFA Palast am Zoo-t, máig is Berlin legnagyobb filmszínházát. A némafilmek hosszú sora jelzi ezután a német filmgyártás emelkedését. »*Schloss Vogelöd*«, »*Faust*«, »*Nibelungok*«, »*Dr. Mabuse*« vagy »*Metropolis*« kiemelkedő sikert jelent ezekben az esztendőkben jelentkezett azonban, mint komoly versenytárs, az amerikai film és mindjobban meghódítja az európai piacot. 1929. augusztusban kerül vetítésre az UFA

tól kezdve megindul a rendszeres hangosfilmgyártás. Egymásután készül el a »*Kék angyal*«, az »*Utolsó század*«, »*Mesék a benzinkúttról*« (az első hangosfilmoperett) és Werner Krauss és Rudolf Forster filmje, »*York*«, a nemzeti történelmi filmek őse. 1930-ban az UFA-híradók néma őst is a hangos híradó váltja fel.

1937-ben az UFA kerül az állami érdekeltségűvé átalakított német *produktions cégek* élére és így elsősorban őreá hárul annak a feladata, hogy a második világháborúig 7000-es számot elérő német filmszínházak játékfilm-szükségletét ellássa. Ettől az időtől kezdve kizárólag a külföld számára készülő UFA-híradó nem kevesebb, mint 29 nyelven hirdeti hetenként új kiadásban a történelem dübörgését.

Az UFA kebelében működő kopirozó üzem, az *Afifa*, év teljesítménye ma már eléri a 70 millió métert.

1941. október 31-én fejezik be a »*Frauen sind doch bessere Diplomaten*« című színesfilmet, majd ezt követi a »*Lidércfény*«, melynek a velencei filmverseny bemutatóján megkezdett diadalútja azóta már egész Európán végigvezetett és amely egyidőben sikere a német filmművészetnek és az *Agfa-Color* színesfilmrendszernek. Azóta már elkészült az UFA legújabb színesfilmje, a *Münchhausen*.

1942-ben a német filmgyártás újabb átszervezése során megalakult az »UFA Film Kft.«, melyet a német filmgyártás csúciszervezetének tekinthetünk. Bennünket ez elsősorban abban a vonatkozásban érdekel, hogy ez az újonnan alakított UFA vette át a német film képviselőt és egyben kölcsönzését is az összes külföldi államokban. Az ő vezetése alatt áll a hét állami érdekeltégű filmgyártó cég, a régi UFA Filmkunst, a Bavaria, a Berlin-Film, a Terra, a Tobis, a Prag-Film és a Wien-Film. Az UFA vezetésével megalakult új csúciszervezet a letéteményese azoknak a rendkívül nagy-szabású és messzemenő terveknek, amelyeknek megvalósítása az elkövetkezendő béke-esztendők feladata lesz.

Kristina Söderbaum, az Ufa páratlan sikerű színes filmje, a *Lidércfény* főszereplője

szőr a berlin-tempelhofi *Messner*-művekben. 1921. októberben szerzi meg a »*Decla-Bioskop*« vállalat *Babelsbergben* levő filmtelepét és ezzel

első hangosfilmje, a »*Gläserne Wundertiere*«, majd decemberben a német filmgyártás első hangos játékfilmjét, a »*Melodie des Herzens*«-t Et-

A japán film európai szemmel

Mécs Alajos beszél a távolkelet filmművészetéről

A közelmúltban ismertettük a japán filmgyártás körülményeit és részleteit. Interjunkt a japán követség egyik agilis tagjával készült és így — hogy úgy mondjam — japán szemszögből láttuk meg Kelet filmkultúráját. Most aztán egyik kiváló magyar publicistával és íróval, Mécs Alajos hírlapíróval beszélgettünk el a japán filmről; ő ugyanis a háborút megelőzően két esztendő teltével Nippon földjén. A tapasztalt, világlátott újságíró szavaiban plasztikusan elevenednek meg az általunk ismeretlen japán tájak, otthonok lakóikkal, szokásaikkal, népviseletével egyetemben. Erre a másfél óra szinte bejárjuk a japán föld nevezetességeit, bekukkantunk egy-egy moziba s a japán néző ütőerén tarthatjuk gondolatban a kezünket.

— Vajjon mit vált ki a japán öslakó érzéseiből a film?

— Az álmodozó japán lélek — mondja Mécs Alajos — többet lát a filmből, mint mi. Szíve mélyéig szereti a művészetet, hallatlan nagy érzéke van a színjátszáshoz. Ezzel kapcsolatban mindjárt azt is leszögezhetem, hogy meggyőződésem szerint ott élnek a legjobb és legnagyobb szí-

nészek. Embert ábrázolni senki sem tud náluk jobban. Hogy férfi színészeikről beszéljek — folytatja Mécs Alajos —, más a színész szerepe pl. a történelmi darabokban, mint nálunk, hiszen ők nemcsak magukban hordják a többezeréves külső és belső jellegzetességeit fajuknak, hanem emellett kitűnő vívók és akrobaták is.

— Hogyan állnak filmszínésznők dolgában?

— Ezen a téren is egészen más a helyzet, mint nálunk. Csak ki kell nézniük az ablakon, hogy a rendező a járókelők között megtalálja a filmjéhez megfelelő típust. Hisz, valamennyi japán nő negédes, odaadó, önfeláldozó és hallatlanul igénytelen. Sztárrendszerről — ahogy nálunk is van — beszélni sem lehet. A legismertebb filmszínésznő fizetése sem rúg 500 pengőnél többre havonta. A sztárrendszert úgy igyekeznek letörni, hogy mindig új színésznőket szerepeltetnek. Őt újjamon meg tudom számolni azokat — mutatja —, akiket állandóan szerepeltetnek.

— Milyen a japán közönség? — kérdezzük.

Mécs Alajos cigarettára gyújt s folytatja. — A világ

leghálásabb moziközönsége, ezt mondhatom. Tokióban, Aszahasza városrészben egymás hegyén-hátán vannak a

ilyen tömegbefogadás lehetőségét mellett is zsúfolt házak mellett tartják meg, sőt a pénztár előtt való sorbanállás

Szelídség, báj, hűség a japán nő jellemző sajátosságai

kétezer-nézőteres mozik, ahol úgy hirtelenében 18-ról tudok. Az előadásokat még

is egészen megszokott kép. Délután 2-től éjfélig folytak az előadások.

Mozijegypolitika

— A japán gyakorlati ésjárását bizonyítja jegypolitikájuk is. Amikor én kint voltam — 1935-ben —, a legelőkelőbb mozikban a legdrágább helyár 50 fil. érnek felelt meg. De pillanatra se gondoljuk, hogy valami közepszerű be-

rendezése van egy-egy ilyen mozinak! Klímájuk a nápolyi és római hőmérsékletnek felel meg, így hűtőberendezéseket is használnak, a párnázott székek pedig éppen olyanok, mint akármelyik premierfilmszínházunkban.

— Az európai ember — mondja mosolyogva — méltóságán alulnak tartja, hogy ne társadalmi állásának megfelelő helyre váltson jegyet, a japán — miután minden hely egyforma áru — odaül, ahol legjobban lát. A mi jegypolitikánk Japánban tehát megbukott volna.

— Hogyan hatnak európai néző előtt a japán történelmi filmek?

— Erre annival is könnyebb felelnem, mert a 3 legjellegzetesebb nagyvárosnak: Tokiónak, Kyótónak és Ozakának mozijait évekig látogattam. Főleg japán tárgyú filmeket néztem meg s ezt ajánlom minden európai embernek, aki a japánok lelkivilágát meg akarja ismerni. Sajnos, éppen a régi történelmi témájú darabokat látogatják legkevésbé az európaiak. Történelmükben igen sok ismert és mithosz-szerű alakkal találkozunk. Így a filmíróknak lényegesen könnyebb

Már koradélutáni órákban sorbaáll a japán közönség a mozik előtt

Modern japán nő otthonában

a feladata. Ha ma, pl. Angliában egy Erzsébet királyné korá el történetet vetítenek korhű jelmezekkel és szokásokkal, azt úgy nézi a saját közönsége, mint exotikumot. De ugyanez áll nálunk is, pl. egy mohácsi vész, vagy II. Endre idejéből megelevenített film-történetre vonatkozóan. Japánban más a helyzet. Ma is ugyanabban a ruhában járna, ugyanazok a történelmi adottságaik és a modern filmjük csak abban különbözik a történelmitől, hogy a főhős európai ruhában mozog, vonaton utazik, telefonon kér segítséget, vagy ad randevut. De a gondolkozása változatlanul ősi, úgyannyira, hogy

a lakásában, pl. japán ember nem visel európai ruhát.

— Hogyan hat tehát akkor rájuk az európai film?

— A szerelemben egyformák az adottságok, de pl. »szerelmi háromszög« itt ismeretlen. Hiszen a japán nő a leghűségesebb a világon. Csak a férfi poligám; a nő méltóságán alulinak tartja, hogy észrevegye férje udvarolgatásait a gésák között a teaházakban, annak hullámai nem érnek el hozzá. Ez az oka annak is, hogy ha egy nyugati filmben a társaság-beli hölgy, ki feleségi jogaira hivatkozva pizsamában szembezáll férjével, felesel, követelődik és vita közben ónagya

Szerelmesek...

sága esetleg tettelegességre is vetemednék, a japán közönség fel van háborodva. Az amerikai rendező ilyenkor igen gyakran itókás férjet állít be, aki visszaüti az asszonyt, ez esetben aztán óriási a siker. Ilyenkor minden nő tapsol, hogy az amazont elrakta a férje. Tehát ilyen tekintetben nem igen van szolidaritás közöttük.

— Az emóciókat könnyek jelzik. A japán nőből hiányzik a kitörés. Nem egyezne az ő mindig csendes, megadó és mosolygó lényükkel. Éppen ezért a japán film tele van érzélgőséggel. Pesttől

Bécsig lehet utazni, amíg a filmen a két szerelmes, pl. elbúcsúzik egymástól. Percekig állnak és néznek egymás szemébe. Ilyenkor lucskos a nézőtér a könnytől. Még a férfiak is könnyeznek. Ezzel szemben a gangster-históriák és tankrablások csak nevetési ingert váltanak ki a jámbor nézőkből.

— Az európai és nyugati filmek — folytatja — nagyban megnövelték a japánok önbizalmát, mert filmjeiknél általában lelkeleg fegyelmettebbeknek, erkölcsileg felsőbbrendűeknek érzik magukat.

Feliratok az idegen filmekben

Végül az írásra terelődik a szó. — Elképzelni sem tudjuk, miképpen lehet ugyanis a külföldi filmre benyomni a felülről lefelé olvasandó írást.

— Bizony a kérdés komplikáltabb, mint nálunk. Háromféle írásuk van: a kandzsi

hogy a feliratokat, filmeket az írásjelek alapján egyformán megérti úgy a kínai, mint a japán. Viszont mindhárom írást keresztül írják a képen, mégpedig vízszintes sorban, vagy oldalt függőlegesen. Ha vízszintes az írás, úgy a sorokat visszafelé ol-

Ősi szokásaikat híven őrzik Nippon fiai

(kínai), aztán a Kata-gana és a Hyro-gana írás, melyet Kata és Hyro nevű nyelvészek állítottak fel és mindkettőnek rendszere használatos.

— Nem tartozik ugyan a filmtárgyhoz, de mint érdekességet meg kell említenem, hogy a kínai és a japán írásjelek annyira azonosak, hogy azokat úgy a kínai, mint a japán megérti, jól lehet teljesen más nyelven beszélnék. Most példának okáért a kínai-japán háborúban a lakosság és harcos nem érti meg egymást, de ha mindkettő írástudó, úgy a japán leírja, hogy pl. vízet szeretne, a kínai szintén írásban válaszol: »nyájas feketehajú idegen, ivóvízünk csak a földeten túl található.« Ebből következik,

vassák, mint a héberek.

— Nem teszi túlszufolttá a képét a feliratozás?

— Bizony zavar néha, de ilyenkor közbeeső magyarázó kockák következnek, ahol csak szöveg van benyomva.

— Hallottunk régebbi időkben bemondókról, akik mint konferenziék kísérték rögzített magyarázó szöveggel a képét.

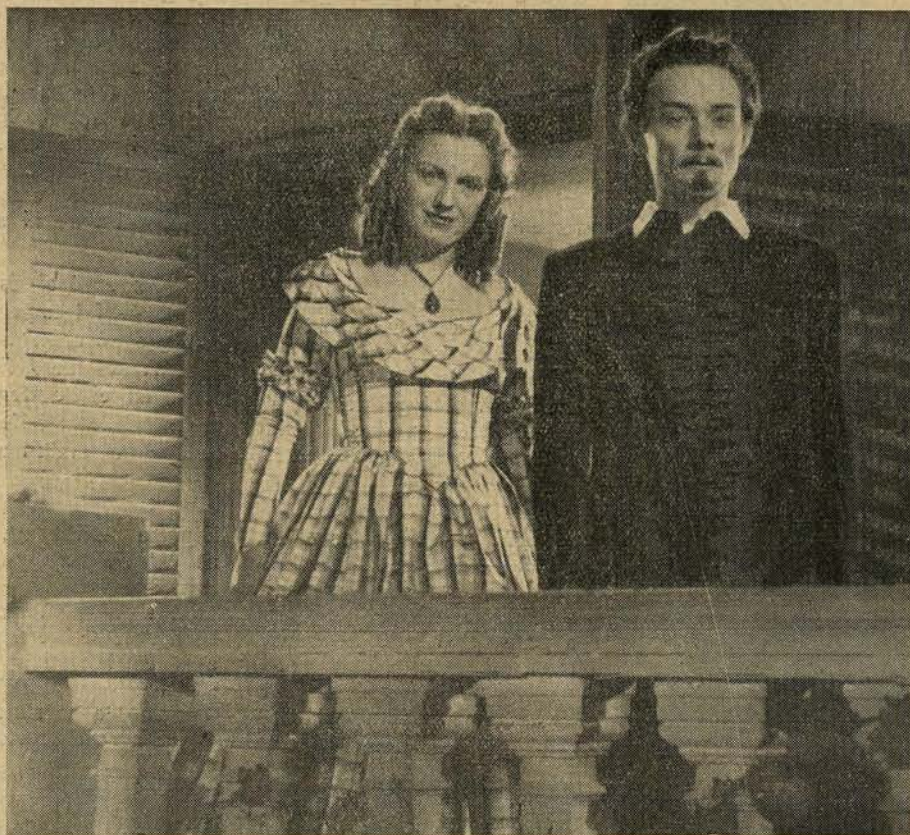
— Ezek valóban léteztek, azonban lejárt a némafilmekkel együtt lejárt. A japán hangosfilm ma már meghódította a kultúrára szomjas és tanulni vagyó japán közönséget, amely jobban szereti a filmet a világ minden közönségénél.

Gyimesy Kásás Ernő

SZEPTEMBER VÉGÉN

(Zsabka produkció)

ELKÉSZÜLT A MO NAGYSZABÁSI

Petőfi Sándor és neje a koltói kastélyban.

Írta:

Palásthy Géza és
Sipos László

Rendezte:

Zsabka Kálmán

Zene:

Ákom Lajos

Gyártásvezető:

Dr. Bajusz Péter

Szereplők:

Szörényi Éva
Bilinszky Ibolya
Dorita Boneva
Császár Terka
Ladomerszky Margit
Zilahy Ildikó
Cziráky Luci
Horváth László
Maklár Zoltán
Mihályi Ernő

Fáy Béla
Juhász József
Solthy György
Toronyi Imre
Peihes Ferenc
Dely Ferenc
Bognár Elek
Pataky Miklós
Szabó Gyula
Kelemen Lajos

Petőfi Zoltán elszerez

Zoltánt mindenki elha

Petőfi Zoltán mulat Anikóval, apja egykori kedvencével, a cigánylánnyal

Maklár és Lata

Mindkét film budapesti prer

MODERN F

MODERN FILM KÉT ÚJ
MAGYAR FILMJE:

(Modern produkció)

ÁLOMKERINGŐ

...dik a vidéki színtársulathoz

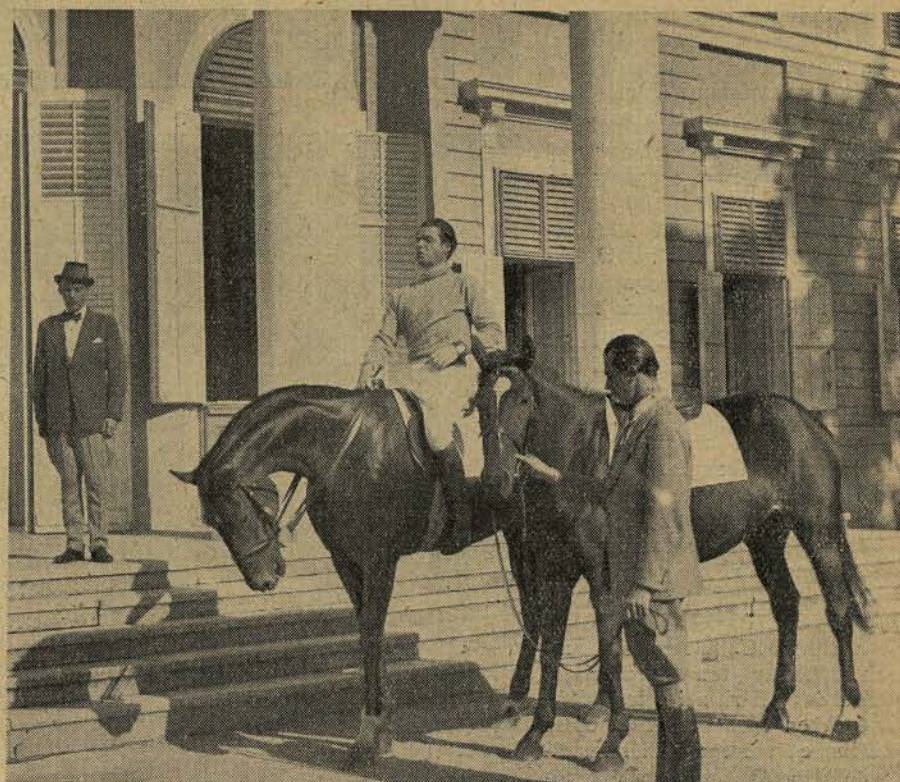

...gyja — Kedvese is elbűsűzik

...bár az Álomkeringőben
...nier előtt is leköthető, beosztható!

ILM Budapest, Erzsébet-krt. 8. II.
Telefon: 222-000, 225-035

A kastély előtt (Sárdy János, Latabár)

Rendezte:
br. Podmaniczky Félix

Zene:
Ákom Lajos
Betét:
Fényes Szabolcs

Főszereplők:

Zsilley Margit
Erdélyi Miczi
Latabár Kálmán
Sárdy János
Csontos Gyula

Maklár Zoltán
id. Latabár Kálmán
Mihályi Ernő
Solth György

Jelenet az Álomkeringő című filmből

MAGYAR film HÍREK

HONVÉDEINKÉRT... A Színművészeti és Filmművészeti Kamara tisztviselői kara a Főméltóságú Asszony felhívására márciusi fizetésének 3%-át ajánlotta fel a honvédcsaládok támogatására. A befolyt összeget a Vöröskereszt javára utaltuk át.

RAGASZKODOM A SZERELEMHEZ c. film a közeljövőben kerül forgatásra a Kokas Film produkciójában.

MAGYAR NEVET A FILMKÖLCSÖNZŐKNEK című felhívásunkra a Sláger filmváltalat megmagyarosította nevével és könnyen megjegyezhető, magyaros hangzású »Siker Film« nevet vette fel. Ezzel elsőnek mutatott példát a kölcsönző cégek sorában folytatva a mozik névmagyarosításának útját.

TABÓDY KLÁRI FÉRJEZMENT. A népszerű nava, Turay Ida testvérhuga, Tabódy Klári, aki a legutóbbi években több német és olasz filmben szerepelt, március 5-én Milanóban tartotta esküvőjét Angelo Formenti olasz gyárossal. A fiatal pár az esküvő után Cerviniába utazott. Tabódy Klári a nyáron Berlinben újra megkezdte filmzését.

BEFEJEZÉS ELŐTT A »LEGÉNY A GATON«. Hírt adtunk arról, hogy a Sikerfilm produkciójában készül a »Legény a gáton« című vígjáték, melynek forgatókönyvét Bán Frigyes rendező felesége írta, a filmet maga Bán Frigyes rendezi. A szereplőgárda teljes névsorát forgatás előtt nem tudtuk közölni, most alábbiakban adjuk: Vaszary Piri, Csikós Rózsi, Juhász József, Hajmássy Miklós, Pethes Ferenc és Sándor, Deési Mária.

A »FORTUNA« FILMGYÁRTÓ ÉS FILMKÖLCSÖNZŐ UJ VEZETŐJE. Febr. 23-án vette át a Fortuna ügyvezetését ifj. Güttler Lajos. A filmváltalat »Boldogság a vége« c. legújabb produkciója a közeljövőben kerül bemutatásra.

A MODERN FILM SZAKMAI BEMUTATÓJA. Február 18-án és 19-én délelőtt mutatták be a szakma meghívottainak a MODERN FILM két nagyszerű filmjét, az »ALOMKERINGŐ«-t és a francia filmgyártás egyik érdekesebb produkcióját, »Az úszó város«-t. A két film nagy sikert aratott a szakmai közhírnél.

Tasnády-Fekete Mária és Jávor Pál a »Fehér emberek« két magyar főszereplője (Játssza: Deák)

Magyar filmek Spanyolországban

Az öröndetes mértékben fejlődő magyar filmgyártásnak újabb külföldi sikeréről számolhatunk be. Ez a siker azonban nemcsak erkölcsi téren nő felmérhetetlen jelentőségűvé. Akkor, amikor a filmszalag az idegen államokban bemutatja kultúránkat, ősi nemzeti nagyságunkat, különleges európai hivatásunkat, ugyanakkor szép anyagi pluszt is hoz egy-egy külföldi eladás az illető magyar film gyártóinak.

Legújabbban Spanyolország érdeklődik igen erősen a ma-

gyar filmpiac iránt. Megbízható helyről nyert értesülésünk szerint a spanyolok már meg is vették a »Beszélő kőntés« című színes filmünket és jelenleg még nyolc új magyar film megtekintésére küldötték ki szakértőket.

Minden reményünk megvan arra, hogy Spanyolországban rövid időn belül több magyar film kerül levetítésre. Ez nagy tételt jelenthet nemzeti filmgyártásunk anyagi oldalán, mert Franco országa elég tekintélyes összeget fizet filmünkért.

ÁGOTAI GÉZA RÓMÁBAN Február elején vált meg a Magyar Telefonhírmondó és Rádió Rt. műsorigazgatója a vállalatától, hogy újra visszajérjen a szakmánkhoz. Ágotai Géza dr.-t közel egy évig nélkülöztük a filmszakmában és nagy örömmel vettük a hírt, hogy a Magyar Filmiroda Rt. helyettes igazgatójává nevezték ki. A napokban rövidebb időre Olaszországba utazott.

»CSIRIZ«, A LEGAKTUALISABB VIGJÁTEK MŰTEMBEN. Gedényi Mihály, az ismert író rendkívül érdekes és aktuális vígjátékot írt, melynek mottója: ne vásároljunk »feketén«. A mulatságos film főszereplője, egy házaló kofa (Vaszary Piri) diadalmasan büszkélkedik a férje előtt, hogy mennyire élelmes. A legócskább holmit is eladogatja s a kotyvalékokat, hamisított élelmiszereket sikerül is értékesíteni. Az így szerzett pénzből hivalkodással mutatja férjének, a suszternek (Misoga László) a »feketén« vásárolt valódi börtalpat, melyről kiderült, hogy az első kalapácsütésre ezer darabra törik. A rövid vígjátékot e hó 10 és 11-én vették fel a Hunnia Filmgyárban Reiber Antal produkciójában.

ÚJRA MEGFILMESITETÉK »MONTE CHRISTO«-T. Dumas örökérdekes regényét, a Monte Christót új feldolgozásban láthatjuk filmen. A 6000 méter hosszú film két előadásban játszható le. A felvételek If-várában francia-olasz verzióban másfél évig készültek. A film premierje ezen a héten lesz Rómában. Francia nyelven a közeljövőben nálunk is bemutatásra kerül a Siker (Sláger) filmkölcsonzó forgalmazásában.

APRÓHIRDETÉS FELADÁSA A »MAGYAR FILM«-BEN. Felhívjuk b. előfizetőink és olvasóink figyelmét, hogy lapunkban közlendő kishirdetéseik árát előzetesen a közlendő szöveggel együtt bélyegben szíveskedjék kiadótalunkba (VII., Erzsébet-krt. 13. IV.) beküldeni, mert az inkasszáls körülményes. Az adminisztráció egyszerűsítése miatt a kishirdetések (25—30 szóig) díja szakmabelieknek és álláskeresőknek 5.— pengő, közlésenként.

BEMUTATÓFILMSZÍNHÁZAK MŰSORA

ÁTRIUM	Láp virága	III. 5-től	Kárpát
CORVIN	Legényvásár	III. 5-től	UFA
DEÁK	Fehér emberek	III. 5-től	Kárpát
FORUM	Lezárt ajkak	III. 4-től	Esperia
KASZINO	Láp virága	III. 5-től	Kárpát
KORZÓ	Szerelmes asszonyok	III. 2-től	Kárpát
NEMZETI APOLLÓ	Fények az éjszakában	III. 4-től	M. I. F.
OMNIA	Anna-Mária	II. 17-től	M. I. F.
RADIUS	Négy arcú asszony	II. 15-től	Objectiv
SCALA	Családunk szegénye	II. 5-től	Hausz
SZITTYA	Láp virága	III. 5-től	Kárpát
URANIA	A dicsőség ára	III. 4-től	UFA

A lóp virága

Írta: *Herczeg Ferenc.*

Forgatókönyv: *Hamza D.*

Akos és Rákóczi Péter.

Rendezte: *Hamza D. Akos.*
Főszereplők: *Fényes Alice, Jávor Pál, Baksa Soós László, Somogyi Nusi, Gárday Lajos, Peltes Sándor, Wessely Pál, Kürthy György, Kövári Gyula, Kőpeczi Boóc Lajos.*

Zene: *Szlatinay Sándor.*

Zenei vezető: *Vincze Ottó.*

Kép: *Hegyi Barnabás.*

Hang: *Kereszti Ervín.*

Díszlet: *Básthy-Iliszi.*

Cenzúra: *aluli.*

Hossza: *2624 m.*

Gyártotta és forgalomba hozza: *Kárpát Film*

Herczeg Ferenc egyik legismertebb kis regényét eleveníti meg a film, amely a régi békeévek jellegzetes történetét vetíti elénk.

A jómódú földbirtokos fia frakkját a rabok darócruhájával kénytelen felcserélni s a letörttségben a börtön lelkészével való beszélgetésen keresztül próbálja megtalálni a becsületet munkán keresztül a boldogságot.

Közben bepillantunk az elbeszélésen keresztül a békebeli éjszakai mulatók függönyei mögé, a kártyaszobák kétes és vonzó világába is. A mulatók egyik ékessége a

virágáros leány (*Fényes Alice*), éppen tisztaságával vonja magára a figyelmét. Beleszeret a jószándékú úri gavallérba s most már a leány keres tisztességek között közeledést. Szerelmese — hogy egyik barátját megmentse — váltohamisításba keveredik s csupán leendő apósával kötött kiegyezése menthetné meg az erkölcsi és anyagi összeomlástól. Egy ilyen áldatlan házasság helyett azonban inkább a börtönt viseli el, ahol a lelki fespedséget a lelkész tanácsára az izommunkának építő erejével váltja fel s mire a régi gentry visszakerül a szabad életbe, becsületet tanult mestersége van. Egy pillanatra ugyan visszatér a múlt. Grófi barátját, aki mielőtt hűnébe keveredett, fölényes lelkézetéssel porolja le magáról, a gazdag leány pedig — a volt menyasszony is — megkövülten látja rácszerezés közben a munkaköpenyes férfit. De van valaki, aki visszavárja: egy kis virágüzlet tulajdonosnője, a lóp virága s a két felemelt homlok most már büszkén ragyoghat a tiszta élet felé.

A régi, negyven év előtti kor témája és mondanivalója nehéz probléma elé állította a rendezőt, de *Hamza D. Akos* az összes akadályokat bravúros lendülettel és igazi művészi megoldásokkal hátrította el. Kifűnő rendezői ötlet, hogy a film legmodernebb eszközeivel kelti életre, teszi újszerűvé a sokszor látott témát. Amikor »fejetetején« áll a helyzet, a háttérben levő színpadon játszó artisták allegorikusan kapcsolódnak műsorszámokkal a tárgyhoz, ahol a pezsgő veszi át a szót, a kánkán ezerszoknyájú démonjai libegtetik meg csábító varázsukat. Az egyszerű fapad mellett a lelkész baritonja önti melegen tanácsait a megtérés felé s az üllön kattogó ka'apácsok a munka ütemének himnuszát jelentik. A kifűnő zeneszámok szépen kísérik a cselekmény fonalát, csupán egy kocsiban elhangzott ének-

szám hangfelvétele és beállítása nélkülözi a keresetlenséget.

A szereplők közül a papot alakító *Toronyi Imre* a legmeggyőzőbb. *Jávor Pál* sokrétű szerepében (a rab, a gavallér, a munkás) mindenhol színes és bensőséges. Mozdulatai, kifejezőmódja nagyobb kitörések nélkül is találóak, mert úriasságát éppen disztíngválságával érzékelteti. *Fényes Alice* egyéni játékának a szövegekönv nem ad elég teret. A legnagyobb passzivitásra kényszeríti és inkább exteriőrjére épít, miután temperamentumának kifejező eszközeinek arra a széles skálájára, amit legutóbbi szereplése alapján olyan tökéletesen nyújtott. A szép fényképezésében a tekintetben segítségül siet és a szelid, bájos *Fényes Alicet* is örömmel üdvözöljük. A többi epizodisták közül *Baksa Soós Lászlónak*, *Wessely Pálnak* játéka emelkedett ki. *Szondy Biri* bánatos menyasszonya és különösen gyászruhás jelenete,

hanghordozása kiválóan jó volt.

A díszletek ugyancsak komoly felkészültséggel adtak számot a kor jellegzetességeiről, amit a fotografálás teljes plaszticitással és filmszerű mozgalmasságával tudott betölteni. A hang egyöntetűségét megbénította egy-két technikai fogyatékoság. (Pl. indokolatlanul hangos a rabok menetelése közben a kőfolyosón való menés zaja, a festett kőpadló deszka dübörgését érzékelteti.)

Fényes Alice énekszámja sem eléggé egyenletes a hang szempontjából. Ugyanakkor kitűnnek a bárjelenetek hangfelvételei. Az összbenyomás a film alaphangulata és megnyugtató befejezése (nem a happy-end, hanem a meggyőzés) kiegyensúlyozott, nemesen szórakoztató filmmé avatják a »Lóp virágá-t«, mely az ideai magyar produkciók közül megérdemelten sikert biztosít a Kárpát legújabb filmjének.

Gy. K. E.

A barátnőm

Írta: *Kurt J. Braun*

Rendezte: *H. Zertel*

Főszereplők: *Hilde Krahl, Paul Hubschmid, Hans Leibelt, Tita Benkhoff.*

Zene: *Leo Leux és Frieder Schröder*

Cenzúra: *aluli*

Hossza: *2071 méter*

Produkcio: *Tobis Film*

Forgalombahozta: *Budapest Film*

Bemutatta: *Uránia.*

Szórakoztató és mulatságos vígjátékban látjuk viszont *Hilde Krahl-t*, ki legutóbb a »Két leányt szeretek« c. filmben hódította meg a magyar közönséget. Ezúttal egy jóképű divatszalon-tulajdonost puhít meg, aki szakmájában verhetetlennek hiszi magát.

Milander (Paul Hubschmid) nemcsak kifűnő divattervező, jómódú tulajdonos, hanem jóképű fickó is. Munkájáért, briliáns megjelenéséért és választékos modoráért egyformán körülrajongják a hölgyek. Halálosan unja is már a sok széptevést és éppen ideje annak, hogy valaki észreterítse. A lelkéhez éppen barátnője szövetkezik későbbi ellenfelével, aki megfelelő tőkét csal ki egy új divatszalon megalapítására. Ennek vezetője, »*Jozefin*« (*Hilde Krahl*),

ugyancsak kedvet kap a beképzelt férfi kioktatására, mikor meghallja, hogy a fiú szerint ő is csatlakozott a szerelmes hölgygárdához. Először a pálmát viszi el az eddig veretlen szalon orra elől, majd mikor a divattulajdonos lassanként szerelmes lesz, mint nő sem hagyja magát. Fölmege ugyan a lakására »egy feketére«, de a bűvös ital mellől minden várakozás ellenére sem tágit. Így a pezsgőre már nem is kerül sor. A hálókabátos gavallér elképedve áll az új lehetőségek előtt, de nincs mit tennie. Már alaposan benne van a játszmaiban, mikor kiderül, hogy konkurensének — volt alkalmazottjának — ő adott alaptöket. Természetesen a kellő bosszút ezután csak egy házasságon keresztül lehet elképzelni.

A könnyed szórakoztató témát rutinos könnyedséggel vezet végig a rendező, ki a szép díszletek melegében forgolódnak szereplőket élvezettel irányítja az író mondanivalójának megfelelően. A zenének inkább aláfestő jellege van. A hangulatos, kedves filmet meglepéssel nézte végig a közönség.

Gy. K. E.

Ha
elkallódik egy-egy
Magyar Film
példány
levelező-lap értesítésre megküldi a
Kiadóhivatal

A dicsőség ára

(Diesel)

Írta: Diesel Eugén életrajza alapján Frank Theiss

Rendezte:

Gerhardt Lamprecht

Főszereplők: Willy Birgel, Hilde Weissner, Paul Wegener, Josef Sieber, Arthur Schröder.

Cenzúra: aluli

Gyártotta: UFA

Forgalombahozza: UFA film-kereskedelmi kft.

Bemutatta: Uránia, március 4.

Az UFA 25 esztendősi jubileumára díszbemutató keretében vetítette le a közönség előtt ezt a hatalmas német filmalkotást. A film kiállításban, rendezésben, a szerepek megjátszásában valami egészen különleges teljesítményt nyújt. A monumentális német filmekről megszokott emberábrázolási erő jellemzi legjobban »A dicsőség árát«.

A zseniális feltaláló küzdelmét látjuk környezetével, amely bizalmatlanul kezeli az újításokat. A szívós akarat, testet-lelket őröl munkakedv és ambíció azonban végül is győz a maradiság szellemét megtestesítő és a fejlődés útjába állandó akadályokat gördítő intrikusok, pozíciójukat féltő személyek felett.

A kis Diesel nagybácsijához kerül, aki az állami ipariskola tanára. Ott még jobban fokozódik érdeklődési köre a gépek iránt. Az apja Párizsba akarja vinni, ahol iparost szeretne nevelni a fiából, de a kis Diesel marad.

A film ezután már mint meglett embert mutatja Die-selt (Willy Birgel), akinek ragyogó felesége van, de találmánya mellett eltöltött idő miatt alig akad szabad órája a felesége részére. A párizsi világkiállításra készül egyik találmányával, az amoniák által hajtott motorral, de még a kísérletek közben kudarcot vall. Berlinbe megy az egyik német gépgyár vezérképviselét elvállalni.

Felelős szerkesztő:

MATOLAY K. GÉZA dr.

Felelős kiadó:

LIEBER LÁSZLÓ dr.

Kiadóhivatali főnök:

GYIMESY KÁSÁS ERNŐ

Készült a

»Jövő« Nyomdaszövetkezet műhelyében

Budapest, IX., Erkel-u. 17.

Telefon: 182—278.

Felelős vez.: Demjén Ferenc.

A munka elve azonban nem hagy számára egy percnyi nyugtot sem, ismét motorjai közé menekül. Gondolatvilágát egy olyan gép szerkesztése foglalkoztatja, amely tűz és gőz nélkül is munkateljesítményt ad.

Othagyja állását. Szűkebb viszonyok között dolgozik találmányán. Felesége (Hilde Weissner) és gyermekkori jópajtása, Lucian (Arthur Schröder), segítségére vannak Dieselnak, akin az idegkimerültség jelei kezdenek mutatkozni. A munkáját mégsem hagyja abba. Lucian apósának segítségével megépíti a motorját, amely azonban nem hozza meg a kívánt eredményt.

Intrikusok próbálják az apóst (Paul Wegener) befolyásolni, de az öreg gépgyáros bizik Diesel zsenialitásában és méltán, mert egy napon mégis sikerül olyan motort szerkesztenie, amely tűz és gőz nélkül is majdnem húszszorosra fokozza a gőzgépek teljesítményét.

Gyárát alapít. A munkamost még fokozottabb mértékben veszi igénybe őt. Hitelezők ostromolják, de a háttartalan ambíció és akaraterő legyőz minden akadályt. A Diesel-motor pedig megkezdí világhódító útját...

Nagyon-nagy film, csak — túl irodalmi. A hatalmas erőtől duzzadó művészi teljesítmények, az egyes jelenetek túlfűtöttsége sem tudja feledtetni a nézővel időnként, hogy — elfáradt az ülésben... Gerhardt Lamprecht rendezése tökéletes egész és ugyanazt mondhatjuk a fényképezés technikájáról. Willy Birgel játéka viszi a filmet. Nem játszik, de él a vásznon. A feleség szerepében Hilde Weissner kicsit szögletesen hat, de az önfeláldozó és háttérbeszoruló feleség gyengéd alakját, ettől eltekintve, jól formálja meg.

A mellékszereplők közül valósággal kiugrik Paul Wegener hatalmas, mégis egyszerű a'akítása. Josef Sieber, Arthur Schröder az egyéniségek természetes életét mutatják be a filmen.

Tökéletes film, tökéletes szereplőkkel, de valahogy az az érzésünk, hogy a mai közönségnek inkább kell a szórakoztatóbb, nevetetőbb, több történetet tartalmazó film.

Cs. M.

Bemutatás előtt március idusának legszebb filmje, a „Szeptember végén“

Nemcsak a magyar, hanem az egész világirodalomnak egyik legszebb költeménye került filmesítésre, hogy ezzel történelmi magyar filmjeinknek hiányát pótolja. A közelmúltban elkészült filmet a debreceniek látják először, hiszen a cselekmény nagyobb része is a »kálvinista Rómában« pereg le.

Szandrey Júlia (Szörényi)

A bemutatás előtt beszélgettünk a film producerével és rendezőjével, Zsabka Kálmánnal.

Régen hiányát érzem a magyar történelmi filmeknek — mondotta — s a nemzeti érzések fejlesztésének éppen napjainkban van a legnagyobb jelentősége. Mikor a szöveggönyt olvastam, gondolkodás nélkül döntöttem a szép téma mellett, melynek minden részlete megelevenedve élt régóta bennem.

A »Szeptember végén« tulajdonképpen Petőfi egyszülött fiának, Zoltánnak életét dolgozza fel. Csalódásai és tragédiája együtt vonul és csaknem egyszerre zárul a nagy költő nevéhez hűtlen özvegy sorsával.

Természetesen Petőfi is megjelenik a film elején, szellemen pedig ott jár mindenütt fia, felesége és a történelmi idők nyomában.

Kik szerepelnek a filmen?

Petőfi Sándort és Zoltánt egy fiatal erdélyi színész, Horváth László játssza. Maga is sokat szenvedett — folytatja Zsabka Kálmán —, hiszen míg a magyar színészet szolgálatában Erdély színpadain ismertté tette a nevét,

a román hatóságokkal sok nehézsége akadt. Végül kitelepítették, s az arcán végigvonuló (még a filmen is látható) vágás arról tanúskodik, hogy ez se ment simán.

Horváth László az »Isien rahjai« című filmben alakította Vencel cseh királyt, s már ekkor elhatároztam, hogy erre a szerepre őt szerződtetjük. Petőfi Zoltán vándorszínész korában színes, változatos és egyben küzdelmes életet élt, így őszinte átéléséhez bátran fordulhatunk a fiatal erdélyi tehetséghez. — Amin látni fogjuk, nem is csalódtunk elképzelésünkben. Szandrey Júlia alakjához a véletlen se adhatott volna alkalmasabb személyt Szörényi Évánál, ki-nek alakítása — különösen a Szeptember végén verses jelenete — felejthetetlen. A ruhákat dr. Bajusz Péterné tervezte a »Petőfi Ház«-ban őrzött eredetiek alapján, így korhűsége tökéletes.

Külső felvételeink között szerepel a koltói kastély, ahol gróf Teleki Sándor látta vendégül nászútján az ifjú Petőfi-párt. A ház előtt ma is él a már mintegy 200 esztendősi koltói somfa, melynek árnyékában írta egy malomkő-aszton a »Szeptember végén« örökbeesű sorait a költő.

Érdekes megemlíteni — mondja Zsabka Kálmán —, hogy a malomkővet egyik ro-

Petőfi (Horváth László)

mán intézmény részére a bevonulás előtt el akarták vinni. A kastély gondnoka megneszelve a veszedelmet, egyik szoba padlója alá rejtette el és maga tett feljelentést a hatóságoknál »ismeretlen tettesek« ellen. A vizsgálat lefoly-

tatását a magyarok bevonulása szakította meg.

— Kik szerepelnek még a filmen?

— Az ismert nevek mellett egész sor érdekes epizódista eleveníti meg a 48 utáni időkét. *Jókai (Bognár Elek)*, *Laborfalvi Róza (Ladomerszky Margit)*, *gróf Teleki* — Petőfi legnagyobb tisztelője, *(Patak Miklós)*, *Szendrey Júlia* második férje, *Horváth Árpád (Fáy Béla)* jelennek meg a filmen. A vándorszínészek és a debreceni színhársulat életét, a vídamságot

Szabó Gyula (ripacs direktor), *Maklár Zoltán* (súgó), *Delly Ferenc* (bonviván), *Bilinszky Ibolya* (primadonna), Zoltán kedvese *(Váy Ilus)* jelentik. Pompás dalt énekel Petőfi kedvence, a cigánylány *(Dorita Boneva)* bolgár énekesnő (ki a nagy költő egyik legnépszerűbb dalát éneklí. Nem ver engem az Isten... (A Falu rosszában ugyanaz a dallam: Megállok az udvaron...) A kiváló és érdekes színészno Magyarországon született. Bolgár kertészek gyermeke. Kétúően il-

lík a filmben. Petőfi egykori szállásadóője *(Császár Terka)* csupa szív.

— Zoltánhoz egyetlen hü szív ragaszkodik, a 17 éves *Krisztina (Zilahy Ildikó)*, aki nem azért becsüli, mert a »nagy Petőfi fia«, hanem saját magáért szereti. Mert Petőfi Zoltán csak addig ismert költő és felkapott művész, amíg benne apja életének folytatását látják, amíg a név kötelez. Mihelyt meggyőződik róla, hogy verseinek varázsát csupán apja neve jelenti, mint színész csak a nagy ember

fia, de nem a tehetsége után érvényesül — összeomlik.

Az »özvegyet« is elhagyja a második férj, s egy nemzet szemrehányásaitól, a mostohaapát gyűlölő fiú vádjaitól meggyötört *Szendrey Júlia* életének pislákoló mécsese a teljes elhagyatottságban lobban utolsót. Csak a sírban is szerető férj, apa, hős szellemének dicsfénye ragyog túl minden gyarló földi életen.

(Gy.)

Zoro és Huru a két örömapa

Teljes estét betöltő kacagtató burleszk.
Rekord bevételeit a filmet már eddig játszó
mozik bizonyítják; megjelent januárban!

Reprizben is óriási üzlet!

Biztosítson dátumot!

Kösse le Ön is!

KONCZ FILM

V.II., NÉPSZINHÁZ-UTCA 14. TELEFON: 134-063

BUDAPESTEN:

Aba	Népszínház
Adria	Palota
Baross	Ráday
Damjanich	Toldi
Déliabáb	Turán
Homeros	Turul
Körönd	Vitéz
Józsefvárosi	Zugló
Ludovika	Tátra
Maros	

VIDÉKEN:

Vígshínház	Debrecen
Csik	Csepel
Apolló	Nyíregyháza
Rákóczi	Ujvidék
Honvéd	Kispest
Apolló	Győr
Árpád	Pestszenterzsébet
Széchenyi	Pestszenterzsébet
Erzsébet	Pestszenterzsébet
Bottyán	Esztergom
Központi	Baja
Park	Makó
Árpád	Kecskemét
Árpád	Soroksár
Vigadó	Kassa
Hunnia	Szabadka
Uránia	Csongrád
Berecsényi	Ungvár
Elite	Sopron
Apolló	Pécs
Belvárosi	Nagyvárad
Attila	Ujpest
Tudományos	Szentes

993. sz.

180. sz.

71. sz.

Vitéz Nagy Vilmos vezérezredes, honvédelmi miniszter megtekintette a film- és fényképfelvételekről, valamint a sajtó és egyéb beszámolóikról ismert haditudósító alakulatok telepét és korszerű felszerelését.

Megkezdődött a tavaszi bajnoki labdarúgóidény. A Ferencváros és Kolozsvár mérkőzésen a budapesti csapat 8:2 arányban győzött.

A német légierők egészségügyi szemlélője, dr. Hipke orvos vezérezredes több magasrangú német repülőorvos kíséretében Magyarországra látogatott. A német repülőorvosok megtekintették a Magyar Légierők orvosi vizsgáló intézetét, és a magassági vizsgáló és kutató állomást.

Csikmegye ifjúsága maga készíti el sílécseit. Kilyenc községből 115 10–14 éves székely gyermek vett részt a csíki hegyekben megtartott versenyeken.

Lehár Ferenc, a világhírű magyar zeneszerző »Garabonciás« című új dalművét vezényli a magyar királyi operaházban megtartott ősbemutatón.

von Moltke, Németország új Madridi nagykövete átnyújtja a Caudillonak megbízólevelét.

A német véderő tetterősen támogatja Görögország szükségben szenvedő lakosságát.

Németország legnagyobb divatházai bemutatták Kopenhágában az 1943-as év tavaszi és nyári divatújdonságait.

Hegyre fel, hegyről le és több mint 1048 lépcsőn keresztül vezet a francia kerékpárversenyzők mérkőzése a Montmartreon.

Az 1943-as évi szlovák símérkőzéseket a Magas Tátrában tartották meg. A hadseregmérkőzés résztvevőinek lefutása. Slalom-futás.

Dr. Goebbels birodalmi miniszter a berlini sportpalotában egy tömeggyűlés keretében, nagyhatású beszédet intézett a német néphez.

A totális mozgósítás bevezetését jelenti az az új rendelet, amely kötelezővé teszi a férfiak és asszonyok jelentkezését a Birodalom védelmének érdekében.

A keleti front déli részén. Egy német páncélgránátos hadosztály egységei elfoglalják Donec-menti készenléti-állásait. A tüzérség megfigyelő léggömbje. A megfigyelő a német tüzérség tüzét ellenséges előőrs csapatokra irányítja.

Bern: a Helvét köztársaság fővárosa vendégül látja az Olasz Ipari Kiállítást.

Olaszországból: A hadi kertek kezdeményezése minden várakozást felülmúló eredményt ért el.

Kicsi, de jövedelmező állattenyésztetek, melyek a táplálékot hadi kertektől nyelik.

Mesterségesen nevelt malac-konda.

Lóárverés a római Camóanella mén-telepen: nevezetes verseny-lovakat árvereznek.

Rádió-iskola a téli szünet alatt: egy tanár a mikrofonban ad leckét: 700 ezer diáknak.

Szők vonuló és céllövő versenye az olasz egyetemi ifjúság különböző csapatai között, a »Könyv és Karabély« díjadaljelvényéért.

Kelet-Afrikában letelepedett olaszok egy csoportja visszatér a Hazába.

Korzikai életképek: Egy szállítmány érkezése Bastia kikötőjébe.

Bastia a tengerről nézve.

A szállított anyag kirakása.

Reggel a kikötőben.

Körséta Bastiában. A vásár.

Olasz harci kötelékek átvonulnak a városon.

MIT HOL JÁTSZANAK

Annamária
A dicsőség ára
A lóp virága
A király bolondja
Alkalom
Bűnös vagyok
Café de Paris
Csákó és kalap
Családunk szégyene
Egy szív megáll
Éjjélre kiderül
Elhagyatva
Fehér emberek
Fekete Liliom
Fények az éjszakában
Halálos csók
Házasság
Kadétszerelem
Katyi
Legényvásár
Lezárt ajkak

Omnia
Uránia
Kaszinó, Atrium, Szittyá
Homeros, Petőfi
Mesevár
Nyugat
Székely
Tisza
Scala
Pest
Beleznay
Turán
Drák
Déliháb
Nemzeti Apolló
Alkotás
Ipoly
Maros
Kamara
Corvin
Fórum

Lidércfény
Négy arcú asszony
Negyediziglen

Népitélet
Órségváltás
Pofon az éjszakában
Stan és Pan
Styx kapitány leszámol
Szabotázs
Szélvész kisasszony
Szerelmes asszonyok
Szíriusz

Titkos parancs
Üzenet a Volgapartról
Zoro és Huru

Erzsébet, Nap, Palota
Rádus
Adria, Belvárosi, Béke,
Budai Apolló, Damjanich,
Glória, Józsefvárosi,
Körönd, Kultúr, Nép,
Ósbuda, Rákóczi, Szivárvány,
Tinódi, Zuglói
Hungária
Éva, Népszínház
Attila, Diadal, Otthon
Baross, Toldi
Anna, Turul
Kristály
Barlang
Korzó
Andrássy, Flórián, Hunnia,
Korona, Plutó, Rádai,
Tátra, Ugoesa
Pátria
Bethlen, Csaba, Duna,
Ujbuda
Házam, Vitéz

JÖN!

A legizgalmasabb
cirkuszfilm:

A TIGRISEK URA

Soha nem látott
bravuros
mutatványokkal

Színész, mint állatszelídítő:

RUDOLF PRACK

*eddig példa nélkül
álló teljesítmény!*

FORGALOMBAHOZZA:

BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-UT 52. TELEFON: 22-34-35

Budapest,
1943.
márc. 10.
V. évf.
10. sz.
Egyes
szám ára:
70 fill.

GIARABUS

SZERKESZTI
DR. MATOLAY
K. GÉZA

A MOST FOLYÓ ÉSZAKAFRIKAI
NAGY HÁBORÚ HŐSI FEJEZETE

Disarabub (GIARABUS)

JÁTSZA MÁRC. 11-TŐL: PÁTRIA

FORGALOMBAHOZZA: KÁRPAT FILM